

Σ Υ Ν Ε Ν Τ Ε Υ Ξ Η

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΔΟΝΤΑΣ

Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου «Ελληνική Παραγωγή – Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη»

Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος της «ΕΠΙΛΕΚΤΟΣ ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ»

Η βιομηχανική αναγέννηση στην Ελλάδα είναι εφικτή και, αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις; Είναι κάτι που χρειαζόμαστε και γιατί;

Ασφαλώς και χρειαζόμαστε την αναγέννηση της βιομηχανίας στη χώρα μας. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 οδήγησε πολλές προηγμένες οικονομίες που είχαν στρέψει την προσοχή τους στις υπηρεσίες να επανεκτιμήσουν τον καθοριστικό ρόλο της βιομηχανίας στη σταθερότητα της οικονομίας αλλά και στην κοινωνική ευημερία και συνοχή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το 2014 στρατηγική για τη βιομηχανική αναγέννηση της Ευρώπης θέτοντας ως στόχο να αυξηθεί το μερίδιο της μεταποίησης στο 20% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ, από περίπου 16% σήμερα.

Είναι λοιπόν προφανές ότι στη χώρα μας, όπου η μεταποίηση αντιστοιχεί μόλις στο 9% του ΑΕΠ, η προτεραιότητα της ενίσχυσης της παραγωγικής βάσης είναι ακόμα μεγαλύτερη και μάλιστα ζωτικής σημασίας. Η χώρα μας βρίσκεται ακόμα στα απόνερα της μεγαλύτερης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης της πρόσφατης ιστορίας της. Στην αφετηρία της κρίσης δεν ήταν μόνο τα δημοσιονομικά προβλήματα, αλλά και ένα

παραγωγικό μοντέλο που βασιζόταν στις αθρόες εισαγωγές και την κατανάλωση με δανεικά. Αν δεν διορθώσουμε το μοντέλο αυτό, αν δεν στραφούμε προς μια οικονομία που παράγει, καινοτομεί και εξάγει, η οικονομία μας θα παραμείνει ευάλωτη, δεν θα βγούμε από την κρίση με βιώσιμο τρόπο και δεν θα μπορέσουμε να κτίσουμε μια κοινωνία ευημερίας, ποιοτικών θέσεων εργασίας και ευκαιριών για τους νέους που, ελλείψει προοπτικής στη χώρα μας, στρέφονται προς το εξωτερικό.

Η διατηρήσιμη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας προϋποθέτει λοιπόν ισχυρή και ανταγωνιστική εγχώρια βιομηχανία. Την επίδιωξη αυτή συμπυκνώνει ο στόχος για την αύξηση του μεριδίου της βιομηχανίας στο 12% του ΑΕΠ έως το 2020 και 15% μεσοπρόθεσμα.

Η στροφή αυτή, εκτός από αναγκαία, είναι και εφικτή. Η βιομηχανία είναι ήδη καθοριστικός αρωγός στην προσπάθεια ανάταξης της οικονομίας. Η σταδιακή ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγής, η ενίσχυση των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων και η αύξηση της απασχόλησης στη μεταποίηση αναδεικνύουν έμπρακτα τη σημασία της ελληνικής βιομηχανίας στη νέα εποχή μετά το τέλος των προγραμμά-

των στήριξης. Αρκεί να αρθούν πάγιες αγκυλώσεις και εμπόδια που λειτουργούν ως τροχοπέδη.

Την εποχή της «4ης βιομηχανικής επανάστασης» πολλοί έχουν την άποψη ότι βιομηχανικοί κλάδοι όπως η κλωστοϋφαντουργία ή η χαλυβουργία δεν ταιριάζουν σε μια σύγχρονη οικονομία. Έχουν δίκιο; Τι κερδίζει μια σύγχρονη οικονομία όταν ακμάζουν τέτοιοι «παραιοσοικακοί» κλάδοι;

Είναι λάθος να νομίζουμε πως η 4η Βιομηχανική Επανάσταση αφορά μόνο ορισμένους «προηγμένους» κλάδους της βιομηχανίας. Όλες οι διαδικασίες και όλοι οι κλάδοι της παραγωγής επηρεάζονται, αλλάζουν και θα αλλάξουν ριζικά με την τεχνητή νοημοσύνη, τους αισθητήρες, τα ρομπότ, την ψηφιοποίηση της παραγωγής, τα διασυνδεδεμένα συστήματα. Για παράδειγμα, στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας, εδώ και πολλά χρόνια είναι διαθέσιμες πολύ προηγμένες τεχνολογίες (μεταξύ των οποίων η ρομποτική) οι οποίες και εξελίσσονται συνεχώς. Ο βαθμός διείσδυσής τους στην παραγωγική διαδικασία είναι θέμα κόστους/οφέλους. Όσο βελτιώνεται η τεχνολογία και μειώνεται το κόστος της, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η σταδιακή σύγκλιση του μισθολογικού κόστους στον πλανήτη μας, τόσο θα αυξάνεται η έμφαση στην τεχνολογία. Και όσο οι άνθρωποι χρειάζονται υλικά αγαθά για να βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους -και θα συνεχίσουν να χρειάζονται στο προβλεπτό μέλλον, μεταξύ άλλων ρούχα και χάλυβα- τόσο θα αλλάζει ο κύκλος της παραγωγής των αγαθών αυτών υπό την επίδραση της τεχνολογικής εξέλιξης. Και θα αλλάξει συνολικά: από το πώς διαγιγνώσκονται οι καταναλωτικές ανάγκες έως την πορεία του προϊόντος μετά την πώλησή του, περιλαμβανομένων βεβαίως και των καθεαυτού παραγωγικών διαδικασιών. Όλοι οι κλάδοι της Βιομηχανίας οφείλουν συνεπώς να προσαρμοσθούν και μάλιστα επειγόντως στη νέα πραγματικότητα.

Η κυβέρνηση επαναλαμβάνει την πρόθεσή της να θεσμοθετήσει την αύξηση του κατώτατου μισθού ήδη από τον Ιανουάριο του 2019. Πώς βλέπετε αυτή την προοπτική; Κι ακόμα, πέραν του κατώτατου μισθού, σε ποιο βαθμό το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας (φό-

Σ Υ Ν Ε Ν Τ Ε Υ Ξ Η

ροι, εισφορές) είναι βάρος για τις επιχειρήσεις και πώς επηρεάζει την ανταγωνιστικότητά τους;

Η βιομηχανία απαιτεί εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στο οποίο κατά κανόνα προσφέρει αμοιβές υψηλότερες του μέσου όρου της οικονομίας, σταθερές και ποιοτικές θέσεις εργασίας, στοιχεία που καθιστούν ελκυστική την εργασία στη βιομηχανία. Το μισθολογικό κόστος είναι σαφώς μια παράμετρος που επηρεάζει το κόστος παραγωγής και άρα την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, αλλά θεωρούμε ότι το μη μισθολογικό κόστος είναι ακόμα πιο σημαντικός παράγοντας όσον αφορά την ικανότητα της εγχώριας παραγωγής να είναι ανταγωνιστική στις διεθνείς αγορές. Αυτό (το μη μισθολογικό κόστος) στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, επιβαρύνοντας τόσο την επιχείρηση όσο και τον ίδιο τον εργαζόμενο, με τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματός του. Το αυξημένο μη μισθολογικό κόστος είναι από τους πιο δυσμενείς παράγοντες όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Βιομηχανίας -πραγματικά ένα σημαντικό συγκριτικό μειονέκτημα- η οποία προκειμένου να επιβιώσει και να αναπτυχθεί οφείλει να στραφεί σε διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα.

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους παραμένει ζητούμενο για τις ελληνικές επιχειρήσεις, σε περίοδο πιστωτικής συρρίκνωσης και capital controls. Έχουν αναπτυχθεί εναλλακτικές λύσεις και σε ποιο βαθμό αυτές είναι ικανές να στηρίξουν την ανάπτυξη;

Η δυσπραγία του τραπεζικού συστήματος και τα υψηλά επιτόκια με τα οποία δανειοδοτούνται οι ελληνικές επιχειρήσεις (όταν και αν καταφέρνουν να δανειοδοτηθούν), επιτόκια σημαντικά υψηλότερα από εκείνα των ανταγωνιστών τους στις άλλες χώρες, αποτελούν εμπόδια και αντικίνητρα τόσο για τις επενδύσεις, για τη λειτουργία της βιομηχανίας και εν τέλει για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης είναι περιορισμένες και για το λόγο αυτό είναι καθοριστικής σημασίας εργαλεία όπως ο αναπτυξιακός νόμος και τα ευρωπαϊκά προγράμματα να συμβάλουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό στην κάλυψη του προβλήματος χρηματοδότησης, στηρίζοντας κατά προ-

Το αυξημένο μη μισθολογικό κόστος είναι από τους πιο δυσμενείς παράγοντες όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Βιομηχανίας -πραγματικά ένα σημαντικό συγκριτικό μειονέκτημα

τεραιότητα τις επενδύσεις και δη στην εξωστρεφή βιομηχανία. Απαιτείται επίσης η αναμόρφωση του γενικού φορολογικού πλαισίου και η θέσπιση ουσιαστικών φορολογικών κινήτρων όπως οι ταχύτερες αποσβέσεις. Προκειμένου να προσελκύσουν νέες επενδύσεις, πολλές χώρες μέσα στην κρίση έλαβαν μέτρα επιτάχυνσης του ρυθμού με τον οποίο οι επιχειρήσεις αποσβένουν το νέο μηχανολογικό εξοπλισμό. Στην Ελλάδα, αντίθετως, καταργήθηκε το κίνητρο των επιταχυνόμενων αποσβέσεων και μειώθηκαν οι συντελεστές απόσβεσης, που σήμερα είναι από τους δυσμενέστερους στην Ευρώπη. Η επαναφορά ταχύτερου ρυθμού αποσβέσεων είναι όχι μόνο απαραίτητη λαμβάνοντας υπόψη και την κατάσταση του τραπεζικού συστήματος, αλλά αποτελεί και ένα δημοσιονομικά συνετό μέτρο καθώς η φορολογία δεν αποφεύγεται, αλλά μετατίθεται χρονικά για να διευκολύνει την επένδυση.

Πώς σχολιάζετε την επανασύσταση του υπουργείου Βιομηχανίας και ποιοι είναι οι βασικοί άξονες βιομηχανικής πολιτικής που θα θέλατε να δείτε να προωθούνται;

Αποτελούσε πάγιο και διαχρονικό αίτημα της αγοράς, οπότε δεν θα μπορούσαμε παρά μόνο θετικά να σχολιάσουμε την εξέλιξη αυτή. Με την επανασύσταση του υπουργικού χαρτοφυλακίου της βιομηχανίας σηματοδοτείται η σημασία της στην ανάπτυξη και την ευημερία της χώρας, μέσα από ένα νέο παραγωγικό μοντέλο. Ωστόσο αυτό προφανώς δεν αρκεί. Ο στόχος της αύξησης της συμβολής της βιομηχανίας στο ΑΕΠ απαιτεί έναν οδικό χάρτη άμεσων και μεσοπρόθεσμων μέτρων που θα αφορούν όλα τα καθοριστικά ζητήματα για την ανταγωνιστικότη-

τα της βιομηχανίας, τα οποία, ως επί το πλείστον, είναι διυπουργικού χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αξία της επανασύστασης του χαρτοφυλακίου της βιομηχανίας, η βιομηχανία πρέπει να είναι βασική αλλά και συλλογική προτεραιότητα της κυβέρνησης.

Διακρίνετε ελλείψεις όσον αφορά την παροχή τεχνικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και, αν ναι, τι θα μπορούσε να γίνει για την κάλυψη της ανάγκης αυτής;

Η βιομηχανία χρειάζεται εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Από μεταδιδακτορικούς επιστήμονες έως εξειδικευμένους τεχνικούς που έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες για το σύγχρονο και διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον της σύγχρονης βιομηχανίας. Ταυτόχρονα με ειδικότητες πανεπιστημιακού επιπέδου υψηλής εξειδίκευσης που θα στηρίξουν τη μετάβαση των ελληνικών βιομηχανιών στην 4η Βιομηχανική Επανάσταση, υπάρχουν ανάγκες σήμερα και σε τεχνικές ειδικότητες: από εφαρμοστές μηχανημάτων, τεχνικούς ποιτικού ελέγχου, έως υπεύθυνους σύγχρονης ψηφιακής αποθήκης, μέχρι και χειριστές ειδικών οχημάτων. Είναι σημαντικό να υπάρχουν δομές και προγράμματα που καλύπτουν τις δεξιότητες αυτές, ακόμα και με την επανεκπαίδευση ανέργων, και θα μπορούσαν να απορροφηθούν σε αντίστοιχες θέσεις εργασίας.

Χρειαζόμαστε μια επανάσταση στην εκπαίδευση που θα καλλιεργεί τις συνειδήσεις και τις δεξιότητες του μέλλοντος, με προγράμματα κατάρτισης και επανακατάρτισης των ανέργων μας σε τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες. Η «μαθητεία» και το «on the job training» πρέπει να ενισχυθούν και να ενταχθούν σε κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα και βαθμίδα. Τέλος, απαιτούνται και παρεμβάσεις στην πιστοποίηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων ώστε αυτή να είναι γρήγορη και αξιόπιστη και -μεταξύ άλλων- να δημιουργούνται τεχνητές ελλείψεις.

Η μετάβαση σε μια Ελλάδα που καινοτομεί, παράγει και εξάγει θα στηριχθεί σε ένα ανθρώπινο κεφάλαιο οπλισμένο με τις γνώσεις και τις δεξιότητες των νέων τεχνολογικών αλλά και την κουλτούρα της εργασιακής ηθικής, της συνέπειας και της συνεργασίας που θα συμβάλει στη μετάβαση σε σταθερή, βιώσιμη ανάπτυξη.